خراسان روزنامه صبح ایران
یک‌شنبه ۱۲ آذر ۱۳۹۶ . ۱۴ ربیع الاول ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۶۹۷

خادمی، نایب رئیس کمیسیون انرژی مجلس گفت: در همین بازه قیمت کنونی نفت، قیمت گاز صادراتی منطقه حداقل ۲۰ سنت است و در نظر گرفتن گاز ۸ سنتی برای این شرکت نروژی، به معنای یارانه ۶۰ درصدی، به مدت ۲۰ سال است که رقمی معادل ۶ هزار میلیارد تومان است. وی گفت: قرارداد فروش گاز ایران به این شرکت نروژی، می‌تواند بر قراردادهای دیگر فروش گاز ایران اثر گذاشته و بهانه شکایت را برای آن‌ها فراهم کند.

تخفیف ارائه شده به شرکت نروژی
معادل یارانه ۶ هزار میلیارد تومانی است

تحلیلی بر نظر موافقان و مخالفان درباره قرارداد وزارت نفت برای فروش گاز به شرکت ایرانی-نروژی

۶ علامت سوال بزرگ در برابر قرارداد گازی با نروژی ها

جواد غیاثی - سوم آبان ماه امسال بود که خبری روی خروجی روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران قرار گرفت؛ «نخستین قرارداد فروش گاز طبیعی برای تولید گاز مایع‌شده (LNG) صادراتی امضا شد». خبری که خیلی زود واکنش‌های بسیاری به همراه داشت. از سویی وزارت نفت از ورود ایران به بازار LNG می گوید و از سویی مخالفان از مشکلات مختلف قرارداد از جمله ارزان فروشی گاز می گویند و حتی برخی با اشاره به افراد و شرکت های طرف قرارداد، از تکرار کرسنت سخن می گویند. جنجال هایی که حاشیه های قرارداد صادرات گاز به ترکیه، مشکلات ایجاد شده با ترکمنستان و البته کرسنت را به یاد می آورد. به راستی چرا همیشه قراردادهای گازی با حاشیه همراه است؟ در ادامه ضمن بازخوانی جزئیات قرارداد جدید گازی، موضع وزارت نفت و نظرات مخالفان، به این سوال پاسخ خواهیم داد.

■ **امضای قرارداد فروش گاز به یک کشتی روی دریا!**

روابط عمومی شرکت ملی نفت، از این قرارداد به نخستین قرارداد فروش گاز طبیعی برای تولید گاز مایع‌شده یاد کرد. طرف مقابل شرکت ملی نفت در این قرارداد شرکت IFLNG تحت مالکیت شرکت پالایش گاز خارگ و شرکت نروژی Hemla بود. قرار است این شرکت با استفاده از شناور Carribean FLNG که متعلق به شرکت بلژیکی Exmar بوده است و با قرارداد اجاره در اختیار شرکت IFLNG به عنوان نماینده انحصاری شرکت Exmar قرار می گیرد، تولید ۵۰۰ هزار تن LNG در سال را در دستور کار قرار دهد. در واقع این شناور بلژیکی که به اجاره شرکت ایرانی-نروژی در می آید گاز دریافتی را روی دریا تبدیل به LNG و صادر می کند.

■ **دومین شناور تولید کننده LNG جهان در ایران**

گفتنی است شناور Carribean FLNG که مراحل تست آن در کشور چین به اتمام رسیده است، دومین شناور ساخته شده در جهان با قابلیت تولید گاز مایع شده در دریاست. همچنین بر اساس گزارش موسسات معتبر بین المللی پیش بینی می شود تا سال ۲۰۲۰ ساخت سه شناور FLNG دیگر نیز به اتمام برسد. تصویر زیر مهم ترین شناورهای تولید LNG جهان را فهرست کرده است. چنان چه ملاحظه می شود، Carribean FLNG که در پارس جنوبی مشغول به کار خواهد شد بعد از شناور بزرگ متعلق به شرکت پتروناس مالزی، بزرگ ترین شناور دنیاست.

پروژه های ساخته شد و یا درحال ساخت FLNG در دنیا

محل بهره برداری	ظرفیت تولید سالانه	مالک شناور	شناور FLNG
Kanowit Field, Malaysia	1.2 MTPA	Petronas	PFLNG Satu
South Pars, Iran	0.5 MTPA	Exmar	Carribean FLNG
Timor Sea, Australia	3.6 MTPA	shell	Prelude FLNG
Rotan Field, Malaysia	1.5 MTPA	Petronas	PFLNG2
Cameroon	1.2 MTPA	SNH/Perenco	GoFLNGHilli

■ **چقدر گاز و از کجا به IFLNG می رود؟**

اگر چه هیچ جزئیاتی درباره میزان گاز صادراتی و قیمت آن منتشر نشده اما شرکت نفت اعلام کرده است که "پیش بینی می شود شناور Carribean FLNG از اواسط سال ۱۳۹۷ در بندر خدماتی پارس مستقر شود و پس از طی مراحل راه اندازی، آمادگی دریافت روزانه حدود ۲/۳ میلیون متر مکعب گاز طبیعی از پالایشگاه هفتم گازی پارس جنوبی را داشته باشد". به این ترتیب می توان انتظار داشت که روزانه ۲/۳ میلیون متر مکعب گاز از پالایشگاه هفتم که گاز ترش فاز ۱۲ پارس جنوبی را پالایش می کند به شرکت ایرانی-نروژی فروخته شود. گفتنی است ظرفیت تولید گاز کشور حدود ۸۰۰ میلیون متر مکعب در روز است. لذا میزان فروش گاز به این شرکت حدود ۰/۳ درصد از کل گاز تولیدی کشور است. البته قرارداد ۲۰ ساله است و چنان چه قیمت هر متر مکعب گاز را ۱۶ سنت (۶۴۰ تومان) در نظر بگیریم، ارزش قرارداد حدود ۲۷۰۰ میلیون دلار معادل ۱۰/۷ هزار میلیارد تومان است.

جدول زیر به طور خلاصه مهم ترین ویژگی های این قرارداد را نشان می دهد:

مهم ترین ویژگی های قرارداد امضاشده برای فروش گاز به شرکت ایرانی- نروژی

مفاد قرارداد		توضیحات
طرفین قرارداد	شرکت ملی نفت ایران و شرکت ایرانی-نروژی IFLNG	IFLNG تحت مالکیت شرکت پالایش گاز خارگ و شرکت نروژی Hemla
مدت قرارداد	۲۰ سال	
میزان فروش گاز	۲/۳ میلیون متر مکعب در روز	جهت مقایسه، صادرات گاز به ترکیه حدود ۱۰ برابر این مقدار و کل تولید گاز کشور حدود ۳۵۰ برابر این مقدار است.
ارزش قرارداد	۲۷۰۰ میلیون دلار معادل ۱۰/۷ هزار میلیارد تومان	با فرض قیمت ۱۶ سنت به ازای هر متر مکعب گاز
محل تامین و نوع گاز	پالایشگاه هفتم پارس جنوبی / گاز شیرین یا پالایش شده	این پالایشگاه گاز فاز ۱۲ را پالایش می کند که اواخر سال ۹۲ افتتاح شد
وضعیت قرارداد	در فرایند نهایی شدن	این قرارداد امضا شده و طرفین باید طی سه ماه اقدامات لازم جهت نافذ شدن آن را انجام دهند.

■ **منتقدان چه می گویند؟**

جزئیات بیشتری درباره این قرارداد منتشر نشده است. انتقادات بسیاری به قرارداد اخیر وارد شده است که مهم ترین آن ها به موضوع قیمت پایین گاز بر می گردد. اما این انتقادات محورهای دیگری هم دارد که در جدول زیر فهرست شده است.

۱- قیمت گاز در قرارداد

منتقدان با توجه به دستورالعمل اخیر وزارت نفت می گویند که در قیمت های فعلی نفت (۴۰ تا ۶۰ دلار) قیمت گاز تحویلی به این شرکت حدود ۸ تا ۱۰ سنت خواهد بود. قیمتی که معادل قیمت گاز تحویلی به پتروشیمی های داخلی است. منتقدان می گویند که عرضه ارزان تر گاز به صنایع داخلی با توجه به اشتغال زایی آن ها و همچنین حمایت از تولید داخل قابل توجیه است اما فروش گاز به این قیمت منطقی ندارد. ضمن این که قیمت گاز صادراتی به سایر کشورها از جمله عراق و ترکیه هم بسیار بیشتر از این مقدار است. در ادامه نظرات برخی از منتقدان جدی قرارداد در رابطه با قیمت در این قرارداد ارائه می شود:

■ **احمد توکلی: قرارداد نه منطق اقتصادی دارد نه منطق امنیتی-استراتژیک**

مطابق این فرمول قیمتی، در متوسط قیمت نفت ۵۰ دلار، قیمت کل گاز فروخته‌شده حدود ۱۰ سنت بر مترمکعب یعنی تقریباً نصف قیمت فروش گاز به ترکیه خواهد بود. این قیمت پایین گاز موجب آسیب‌های زیادی به منافع ملی کشور خواهد شد. در شرایطی که قیمت گاز صادراتی ایران به ترکیه در قیمت نفت ۵۰ دلار حدود ۲۰ سنت است، صادرات گاز به ترکیه علاوه بر سود اقتصادی بیشتر، دارای آورده سیاسی-امنیتی برای کشور هم است. در مدل فروش گاز بر اساس ابلاغیه اخیر نرخ فروش گاز، وزارت نفت هیچ مالکیتی بر LNG تولیدی ندارد؛ لذا این گونه قراردادها فقط می توانند دارای منطق اقتصادی باشند و هیچ منطق استراتژیکی ندارند.

■ **خادمی، نایب رئیس کمیسیون انرژی مجلس: یارانه ۶ هزار میلیاردی به شرکت نروژی!**

در همین بازه قیمت کنونی نفت، قیمت گاز صادراتی منطقه حداقل ۲۰ سنت است و در نظر گرفتن گاز ۸ سنتی برای این شرکت نروژی، به معنای یارانه ۶۰ درصدی برای این شرکت خارجی، به مدت ۲۰ سال است که رقمی معادل ۶ هزار میلیارد تومان است. وی با اشاره به شکایت های ترکیه از ایران در قبال گران فروشی و کاهش دو مرحله‌ای قیمت گفت: قرارداد فروش گاز ایران به این شرکت نروژی، می‌تواند بر قراردادهای دیگر فروش گاز ایران اثر گذاشته و بهانه شکایت را برای آن‌ها فراهم کند.

۲- ایران وارد بازار LNG هم نمی شود

وزارت نفت در اطلاعیه خود درباره این قرارداد آورده است که "امضای این قرارداد مبتنی بر آن ابلاغیه و در راستای توسعه سبد صادراتی انرژی کشور بوده و سریع ترین گام موثر برای حضور ایران در بازار جهانی LNG است". این در حالی است که منتقدان، این قرارداد را به منزله ورود به بازار گاز مایع یا LNG قلمداد نمی کنند. چرا که طبق این قرارداد ایران صرفا فروشنده گاز به شرکت ایرانی- نروژی است و این شرکت محصول تولیدی (گاز مایع) را خود بازاریابی کرده و به فروش می رساند. اگر این چنین نبود باید قرارداد اجاره شناور یا مشارکت امضا می شد نه قرارداد فروش گاز.

۳- تغییر ناگهانی دستورالعمل قیمت گذاری

محور انتقادی مهم دیگر این است که وزارت نفت دستورالعمل مربوط به قیمت گذاری گاز برای تولید LNG را درست چند روز قبل از افشای امضای این قرارداد تغییر داده است و در آن برخی مفاد به گونه ای تغییر کرده است که قیمت گاز تحویلی کاهش خواهد یافت. ماجرا از این قرار است که زنگنه در تاریخ ۱۳ شهریور سال ۹۵ دستورالعملی با عنوان "نرخ گاز طبیعی واحدهای کوچک مقیاس مایع سازی گاز طبیعی و واحدهای فشرده سازی گاز با هدف صادرات" را ابلاغ می کند که در آن جزئیات قیمت گذاری گاز مشخص شده است. اما از نگنه حدود یک سال بعد یعنی در تاریخ ۵ مهر امسال (یک ماه قبل از اعلام امضای قرارداد با شرکت ایرانی-نروژی) دستورالعمل مربوط را با تغییراتی ابلاغ می کند. دستورالعمل جدید دو تغییر اساسی دارد که هر دو به نفع خریدار گاز و در جهت کاهش قیمت آن است:

■ **اول. هزینه حمل و نقل گاز از دوش خریدار برداشته شده و بر عهده فروشنده قرار گرفته است**

بر این اساس وزارت نفت در ابلاغیه جدید خود هزینه حمل گاز را بر عهده گرفته است. در واقع در دستورالعمل جدید مولفه F که مربوط به هزینه حمل و نقل است حذف شده است. این در حالی است که به طور معمول تولید کننده باید در قیمت گذاری، تمام هزینه های تولید و انتقال همراه با سود منطقی خود را لحاظ کند. به خصوص آن که قیمت گاز در این قرارداد طبق برخی برآوردها کمتر از هزینه تولید است.

■ **دوم. حذف تبصره کف قیمت:**

در نسخه ابلاغیه سال ۹۵ تبصره ای وجود دارد که اعلام می کند کف قیمت گاز تحویلی نباید از ۶ درصد قیمت نفت برنت کمتر باشد. به عنوان مثال زمانی که قیمت نفت ۵۰ دلار است قیمت گاز تحویلی نباید از ۳ دلار (به ازای هر یک میلیون بی تی یو) کمتر شود. این بند که تا حدی به فروشنده گاز (وزارت نفت) در قیمت های پایین و متوسط نفت کمک می کرد در نسخه فعلی ابلاغیه حذف شده است و با کاهش قیمت نفت، قیمت گاز تحویلی نیز به شدت کاهش می یابد. آنگونه که مهر گزارش کرده، به نظر می رسد چنین تغییرات عمده و ناگهانی در متن ابلاغیه عمدتا ناظر به قرارداد فعلی منعقد شده است.

۴- چرا گازهای همراه را نمی فروشید؟

دیگر انتقاد وارده به این قرارداد آن است که وزارت نفت چرا گازهای همراه را با این روش نمی فروشد؟ توضیح این که در فرایند تولید نفت، گازهای همراه نفت از میدان خارج و معمولا در مشعل دکل های تولیدی سوزانده می شوند. معمولا انتقال این گازها به خشکی و استفاده از آن هزینه بر است اما تبدیل آن توسط شناورها به LNG به مراتب هزینه های کمتری دارد. منتقدان می گویند حالا که امکان همکاری با یک شرکت دارنده شناور فراهم شده، این گازها عرضه نمی شود؟ فروش گازهای همراه حتی اگر به قیمت پایین باشد حداقل این مزیت را دارد که از آلودگی محیط زیست که در نواحی جنوبی کشور هر روز بیشتر مشکل ساز شده، می کاهد. اما وزارت نفت به جای این کار گاز شیرین تولیدی پالایشگاه هفتم را در قرارداد واگذار کرده است. یعنی گازی که از فاز ۱۲ در دریا تولید شده و به خشکی منتقل و پالایش شده است، دوباره به شناور مربوط در دریا منتقل می شود تا تبدیل به LNG شود!

۵- نگرانی درباره تکرار کرسنت

اما برخی رسانه ها موضوع انتقاد را به فراتر از متن قرارداد گسترش داده و درباره طرفین آن ابراز نگرانی کرده اند. مثلا مشرق در گزارشی با اشاره به اعضای هیئت مدیره شرکت ایرانی-نروژی از حضور حسین آفریده در این هیئت خبر داده و مدعی شده است که آفریده مشاور سابق وزیر نفت پیش از امضای قرارداد از بخشنامه وزارت نفت درباره ارزان فروشی گاز به واحدهای مینی ال ان جی دفاع کرده است. گفتنی است آفریده ۵ آبان امسال یعنی دو روز بعد از امضای قرارداد در مصاحبه ای که با پایگاه نفت خبر داشته با اشاره به امضای قرارداد اخیر درباره لزوم صادرات به صورت LNG گفته است: "حتی برای این که این کار به فرجام برسد و مشوقی باشد مصوبه‌ای گذرانده شده که هم قیمت گاز را برای LNG و FLNG های کوچک کاهش داده‌اند و هم میزان کف قیمت را بهبود بخشیده‌اند. اکنون در مورد LNG ذکاوت خاصی از طریق احداث واحدهای کوچک در کار است که در حال اجرایی شدن است. مطمئناً اگر این حرکت صورت پذیرد برای صادرات هم کارسازتر خواهد بود".

۶- گاز را به میادین تزریق کنیم به صرفه تر است

گفتنی است برخی دیگر از انتقادات بر این موضوع تصریح دارد که وزارت نفت به جای صادرات گاز به این قیمت می تواند اقداماتی انجام دهد که هم به صرفه تر است و هم کم هزینه تر. مثلا هم اکنون میادین نفتی برای افزایش قابلیت برداشت نفت نیاز به تزریق گاز دارند؛ موضوعی که هم اکنون به اندازه نیمی از نیاز میادین انجام می شود. در این شرایط به جای آن که گاز به قیمت اندک به این شرکت فروخته شود با تزریق به میادین نفتی، نه تنها امکان برداشت نفت بیشتری فراهم می شود بلکه گاز نیز دوباره در آینده قابل استحصال خواهد بود. به خصوص آن که قیمت گاز در این قرارداد کمتر از هزینه تولید، طبق گفته وزارت نفت است و در واقع کشور به ضرر گاز را صادر می کند. در حالی نرخ فروش گاز در این قرارداد با قیمت های فعلی نفت حدود ۸ تا ۱۰ سنت است که زنگنه، وزیر نفت در تاریخ ۲۱ دی ماه ۹۴ در یک برنامه تلویزیونی، هزینه تمام شده تولید گاز طبیعی در کشور را بر ابر ۱۴ تا ۱۵ سنت اعلام کرده بود.

۶ محور انتقادی وارد بر قرارداد جدید گازی

۱- قیمت پایین فروش گاز به این شرکت؛ کف قیمت در این قرارداد به اندازه قیمت گاز تحویلی به داخل و مساوی و حتی کمتر از هزینه تمام شده گاز است
۲- فروش گاز به جای ورود به بازار LNG؛ ایران فقط گاز می فروشد و تملکی بر LNG تولیدی ندارد
۳- تغییرات ناگهانی دستورالعمل قیمت گذاری گاز برای LNG درست قبل از امضای این قرارداد؛ این دستورالعمل یک سال پس از تصویب به گونه ای اصلاح شده که قیمت گاز کاهش یابد.
۴- چرایی فروش گاز شیرین به جای گازهای همراه که روزانه سوزانده می شود؛ منتقدان می گویند که می توان به واحدهای شناور LNG گاز همراه میادین را فروخت.
۵- سابقه برخی دست اندرکاران شرکت طرف قرارداد در ماجرای کرسنت؛ برخی افراد حاضر در شرکت IFLNG از دست اندرکاران قرارداد کرسنت هستند.
۶- بی توجهی وزارت نفت به مصارف گسترده دیگر گاز و همچنین اجرانشدن قراردادهای نیمه کاره گذشته؛ قراردادهای صادرات گاز به عمان، پاکستان و... معطل مانده است و میادین نفتی نیاز مبرم به تزریق گاز دارند. منتقدان استفاده از گاز در این موارد را ضروری تر و به صرفه تر می دانند.

شناور Carribean FLNG که قرار است از سال ۹۷ گاز شیرین پالایشگاه هفتم پارس جنوبی را تبدیل به LNG کند.

■ **زنگنه: اگر قیمت بالا بدهیم، دخترهایمان بی شوهر می مانند!**

اگر چه انتظار این بود که وزارت نفت، توضیحاتی کامل در رابطه با انتقادات مطروحه ارائه کند اما وزیر نفت تلویحا موضوع ارزان فروشی گاز را تایید کرد. زنگنه چند روز قبل در پاسخ به این انتقادات گفته بود: "اگر بخواهیم به قیمتی که به ترکیه گاز فروختیم در بقیه موارد عمل کنیم باید بنشینیم تا گازمان به فروش برسد. این درست مثل کسی است که چهار دختر داشته و یکی را پسر شاه به عقد خود درآورده، حالا اگر بخواهد برای سه دختر دیگر هم همین اتفاق بیفتد حتما دخترها بی شوهر باقی می مانند".

■ **وزارت نفت: قرارداد هنوز نهایی نیست**

واکنش دیگر وزارت نفت به انتقادات هم ورودی دقیق به موضوعات مورد بحث نداشت. روابط عمومی وزارت نفت در توضیح دیگری که واکنش به انتقادات بود، نوشت: "قرارداد امضا شده از سوی شرکت ملی نفت ایران با شرکت آی اف ال ان جی، قرارداد مناسبی است و پاره ای از اطلاعاتی که در این زمینه در رسانه‌ها منتشر شده مبتنی بر حدس و گمان است. قرارداد مورد بحث اگر چه امضا شده اما هنوز مراحل تصویب خواهی و تنفیذ آن به انجام نرسیده است و لذا به طور قطع در مراحل تصویب نهایی قرارداد، مطالب مطرح شده بررسی می شود و سرانجام پس از تایید و تنفیذ قرارداد، اطلاعات قابل اتکا در این زمینه منتشر خواهد شد".

■ **حاضریم به همه به همین قیمت گاز بدهیم!**

در حالی که یکی از محورهای انتقادات این است که ارزان فروشی گاز به این شرکت موجب ادعای سایر خریداران در محاکم بین المللی – مثل شکایت های متعدد ترکیه که قیمت را از ۴۰ سنت به کمتر از ۲۰ سنت رساند- و تقاضا برای کاهش قیمت می شود وزارت نفت در ادامه جوابیه خود به انتقادات آورده است: «این قیمت‌ها برای همه متقاضیان به صورت یکسان اعمال خواهد شد و همه شرکت‌های علاقه مند می توانند برای عقد قرارداد به شرکت ملی نفت ایران مراجعه کنند.»

■ **چرا قراردادهای صادرات گاز همیشه پرحاشیه است؟**

شاید سوال کنید که چرا قراردادهای گاز همیشه تا این حد پرحاشیه است. یک علت اساسی این موضوع آن است که گاز مثل نفت قیمت واحد جهانی ندارد. در واقع قیمت گاز به خاطر هزینه های بالای انتقال (نیاز به احداث خط لوله و ...) منطقه است و کشف قیمت مناسب و عادلانه در مناطق مختلف متاثر از عوامل زیادی است. به همین دلیل هم قراردادهای بلندمدت امضاشده در بسیاری موارد زمینه ایجاد شکایت بین طرفین می شود و هم امضای اولیه قراردادها پرحاشیه است. اما آن چه بر این معضل افزوده، رفتار وزارت نفت هنگام امضای قراردادهای مختلف است. متاسفانه نه تنها قبل از آن اطلاع رسانی دقیقی درباره جزئیات نمی شود بلکه بعد از آن نیز با وجود موج انتقادات هنوز توضیح دقیقی به انتقادات ارائه نشده است. این شفاف نبودن در کنار رفتارهایی مثل تغییر دستورالعمل قیمت گذاری در آستانه قرارداد شائبه اعمال نفوذ یا رانت جویی از سوی برخی را تشدید می کند. البته ممکن است وزارت نفت توضیحات قابل قبولی در پاسخ به برخی انتقادات داشته باشد اما این سوال همواره وجود دارد که چرا این توضیحات ارائه نمی شود!؟

اولین و سومین FLNG جهان برای تبدیل گازهای همراه و نه گاز پالایش شده استفاده می شوند

جدول سخت [شماره ۲۰۹]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- گیاهی علفی و کوهستانی - نام چند تن از پادشاهان سوئد بود - فلزی بسیار کمیاب که در دمای اتاق مایع است ۲- کوچکترین کشور غرب آفریقا - رمان مشهور شارلوت برونته انگلیسی - کلام مصیبت ۳- بسیار خوب - به صورت علنی - دارای طراوت و تازگی - رنگارنگ ۴- نحیف و لاغر - آژیر خطر - نبرد ناپلئون بناپارت با امپراتوری اتریش - اسم ترکی ۵- با... آشنا سخن آشنا بگو - بها - جاذبه - برج ششم فلکی ۶- زخمی - وسیله ای برای برقراری ارتباط - فیلمی از مسعود کیمیایی ۷- اقامت موقت در سفر - آرزوها - نان خردشده در آبگوشت - ترش رویی ۸- شکمو - ویتامین موثر در پیشگیری از بیماری پلاگر - شتر مرغ آمریکایی - ظرف شیشه‌ای برای نگهداری مایعات ۹- حلقه فلزی یا پلاستیکی جهت توزیع بار پیچ و مهره - انجامیده - بسیار شکیبا - دریا ۱۰- عریض و وسیع - دستگاهی برای انجام واکنش های هسته ای - خوردن غذای اندک برای رفع گرسنگی ۱۱- بستنی یخی - کشوری در قاره سیاه در همسایگی دریای سرخ - بالکن.

عمودی

۱- تأمینات امروزی - فرنگ ۲- دشنام - سهل انگاری ۳- ناپیدا - انتظار و چشمداشت - ورزش آبی ۴- مایه دردسر - دریانورد و کاشف بریتانیایی که چند سفر به قطب شمال داشت ۵- زخم - پرنده شکاری - قورباغه ۶- از آن شکلات تهیه می شود - فرماندهان ۷- از بهترین کتاب های روایی شیعه تألیف شیخ ابوجعفر احمد برقی ۸- ناحیه ای در غرب هندوستان - فرشته مهر در آیین زرتشتی ۹- تمایل زن باردار به برخی خوراکی ها - آگاه باش ۱۰- صحنه نمایش - خوردنی صبحانه - یك نفر ۱۱- سر بی مو - از ظروف آزمایشگاهی - عیدویتنام ۱۲- مهمان ناخوانده - اصطبل ۱۳- کاخ تاریخی فرانسه - لوله دودکش ۱۴- به حساب آوردن ۱۵- حیوانی با شاخ های زیبا - مقاومت متغیر سه سر ۱۶- تکرار حرفی - انقطاع - سراینده تصنیف "شد خزان" ۱۷- روزنامه چاپ پاریس - متعفن ۱۸- سال آذری - گستردنی - پیشوندی منفی ۱۹- داد و فریاد کردن - مقابل فروختن ۲۰- تتمه حساب - حالات چهره هنرپیشه.

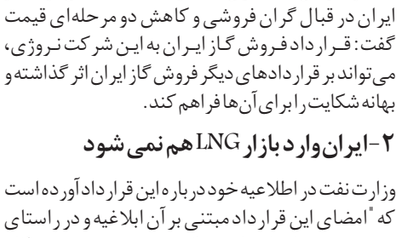

حل جدول شماره ۲۰۸

جدول متوسط [شماره ۶۹۹۴]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی: ۱- آسمان ها - رفتن بدون اطلاع دیگران - واحد شمارش پنبه - شوربا ۲- تصدیق آلمانی - الفبای موسیقی - محلی درمکه - تضمین خسارت - مالامال ۳- بشر - پرچم - ستون بدن - سنگین - رفیق ۴- علامت جمع - سوگ - نوار - جایگاه - نت سوم ۵- خاور - هوو - سیلی - فریب دادن کسی درمعامله - از ادات تشبیه ۶- آخرین توان - مجلس اعیان - دانه خوشبو - ایده - تعجب خانمانه ۷- حرف تردید - گام - دل آزار کهنه - از القاب امام علی(ع) - بلایا ۸- اگر برعکس شود پیشرو گله است - نان شب مانده - فروبرنده خشم - تنبل - صنم ۹- حرف دوم یونانی - باریک بین - زیر پامانده - دیوار قلعه - درخت اعدام ۱۰- مجموعه حروف هر زبان - سنگ طلق - تن - صریح - نیز ۱۱- بوی رطوبت - نظرات - از رشته های پزشکی - ازمکان های دیدنی درشیراز

عمودی: ۱- تیره - مهماندار ۲- بانوی فرانسوی - گرفتاری ۳- سنگریزه - حرف نفرت ۴- درخت زبان گنجشك - نگهبان - حرف همراهی ۵- بیتوته - ملاقات ۶- اسب آذری - ازمکیدنی ها ۷- خجسته - گروه ورزشی ۸- فردوس - دیدنی ارتش - سرپرست ۹- حرف انتخاب - ریشه - قورباغه درختی - ویتامین جدولی ۱۰- ستون - دردها ۱۱- چوپان - دَم ۱۲- ماه سرد - مخزن اسرار حق - دریا - حرف ندارى ۱۳- رشد - شکننده - شر ۱۴- شکست دادن - پایه ها ۱۵- سرکش - واحدسطح ۱۶- رود معروف اروپا - خدای ایرانیان باستان ۱۷- اثر چربی - پشه مالاریا - محصول صابون ۱۸- مظهر لاغری - یازده ۱۹- جویدنی معروف - فساد ۲۰- غزل سرای تبریزی - نوعی پارچه گران بها

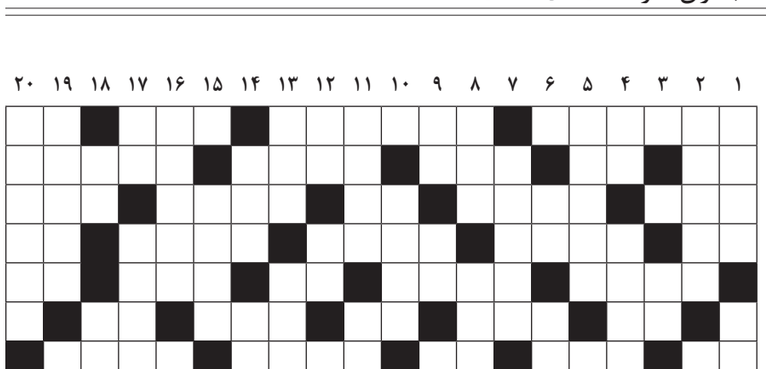

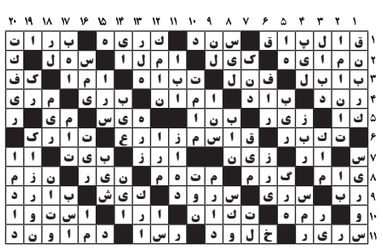

حل جدول شماره ۶۹۹۳